

ZAKON

O POSREDOVANJU U REŠAVANJU SPOROVA

I. UVODNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se pojam, načela, postupak i pravno dejstvo posredovanja u rešavanju sporova, uslovi za obavljanje posredovanja, prava i dužnosti posrednika i program obuke posrednika.

Pojam posredovanja

Član 2.

Posredovanje je postupak, bez obzira na naziv, u kojem strane dobrovoljno nastoje da sporni odnos reše putem pregovaranja, uz pomoć jednog ili više posrednika, koji stranama pomaže da postignu sporazum (u daljem tekstu: posredovanje).

Primena zakona

Član 3.

Posredovanje se primenjuje u spornim odnosima u kojima strane mogu slobodno da raspolazu svojim zahtevima, ako drugim zakonom nije propisana isključiva nadležnost suda ili drugog organa, bez obzira da li se sprovodi pre ili posle pokretanja sudskog ili drugog postupka.

Posredovanje je moguće naročito u imovinskopравnim sporovima čiji je predmet ispunjenje obaveze na činidbu, drugim imovinskopравnim sporovima, u porodičnim, privrednim sporovima, upravnim stvarima, sporovima iz oblasti zaštite životne sredine, u potrošačkim sporovima, kao i u svim drugim spornim odnosima, u kojima posredovanje odgovara prirodi spornih odnosa i može da pomogne njihovom razrešenju.

Odredbe ovog zakona primenjuju se i na posredovanje u krivičnim i prekršajnim stvarima u pogledu imovinskopравnog zahteva i zahteva za naknadu štete, kao i u radnim sporovima ako posebnim zakonom nije drugačije propisano.

Odredbe ovog zakona ne primenjuju se na rešavanje spornih odnosa u vezi sa utvrđivanjem i naplatom javnih prihoda.

Primena načela i standarda posredovanja

Član 4.

Pitanja koja nisu izričito uređena ovim zakonom rešavaju se u skladu sa načelima posredovanja predviđenim ovim zakonom i standardima posredovanja sadržanih u aktima Ujedinjenih nacija, Evropske unije i Saveta Evrope.

III. MEĐUNARODNO POSREDOVANJE I POSREDOVANJE U PREKOGRANIČNIM SPOROVIMA

Međunarodno posredovanje

Član 5.

Međunarodno posredovanje, u smislu ovog zakona, je posredovanje u spornim odnosima sa stranim elementom:

1) ako strane u vreme postizanja saglasnosti o posredovanju imaju prebivalište ili poslovno sedište u različitim državama;

2) ako država u kojoj strane imaju prebivalište ili poslovno sedište nije država u kojoj treba da se izvrši bitan deo obaveza iz poslovnog odnosa, odnosno država sa kojom je predmet spora najuže povezan.

Ako se posredovanje u spornim odnosima iz stava 1. ovog člana vodi u Republici Srbiji primenjuju se odredbe ovog zakona, osim ako se strane nisu drugačije sporazumele.

Posredovanje u prekograničnim sporovima

Član 6.

Odredbe ovog zakona primenjuju se i u prekograničnim sporovima u građanskim i trgovačkim stvarima, u skladu sa zakonom.

Prekogranični spor je spor u kom jedna od strana ima prebivalište ili uobičajeno boravište u državi članici Evropske unije (u daljem tekstu: država članica), dok ga druga strana nema na dan kada:

- su se strane sporazumele o posredovanju nakon što je došlo do spora,
- je sud odredio posredovanje,
- je po nacionalnom zakonu nastala obaveza posredovanja,
- je sud kojem je podnesena tužba uputio stranke na posredovanje.

Nezavisno od stava 2. ovog člana, prekograničnim sporom se smatra i onaj spor gde su, po okončanju posredovanja u rešavanju spora, između istih strana pokrenuti sudski postupak ili arbitraža u državi članici različitoj od onih gde su strane imale stalno ili uobičajeno prebivalište na dan iz stava 2. ovog člana.

Prebivalište ili sedište u prekograničnom sporu

Član 7.

Prilikom odlučivanja da li strana ima prebivalište na teritoriji Republike Srbije pred čijim sudom se vodi postupak, sud će primeniti pravo Republike Srbije.

Ako strana nema prebivalište u Republici Srbiji pred čijim se sudom vodi postupak, za odlučivanje da li strana ima prebivalište u drugoj državi članici sud će primenjivati pravo te države članice.

Privredno društvo ili drugo pravno lice ima sedište u mestu u kom ima registrovano sedište, sedište organa upravljanja ili glavno mesto poslovanja.

Za odlučivanje da li privredno društvo ima sedište u državi članici pred čijim sudom se vodi postupak sud će primeniti pravo merodavno za rešavanje sukoba zakona.

Izvršenje sporazuma postignutom posredovanjem u prekograničnom sporu

Član 8.

Ako država članica, u skladu sa svojim propisima, garantuje mogućnost strana ili jednoj od njih, uz izričiti pristanak druge strane, da pisani sporazum postignut posredovanjem u prekograničnom sporu postane izvršan, sud u Republici Srbiji će priznati i izvršiti takav sporazum.

Ako je sadržaj sporazuma u državi članici unesen u neku drugu izvršnu ispravu, tako što ga je sud ili drugi nadležni organ potvrdio presudom, odlukom ili drugom izvršnom ispravom u skladu sa pravom države u kojoj je podnet zahtev, na priznanje izvršenja te izvršne isprave primenjuju se pravila merodavna za priznanje tih isprava.

O predlogu za priznanje izvršenja sporazuma iz stava 1. ovog člana u predmetima iz stvarne nadležnosti privrednih sudova nadležan je Privredni sud u Beogradu, a u ostalim predmetima Viši sud u Beogradu.

III. NAČELA POSREDOVANJA

Dobrovoljnost

Član 9.

Postupak posredovanja se sprovodi dobrovoljno, na osnovu izričite saglasnosti strana, osim u spornim odnosima u kojima je posebnim zakonom pokretanje postupka posredovanja predviđeno kao uslov za vođenje sudskog ili drugog postupka.

Sud ili drugi organ, koji je u skladu sa posebnim zakonom obavezan da strankama ukaže na mogućnost primene posredovanja, dužan je da pruži sva potrebna obaveštenja u cilju potpune obaveštenosti stranaka o mogućnosti sprovođenja posredovanja.

Obavezu iz stava 2. ovog člana sud ili drugi organ može izvršiti i upućivanjem stranaka kod posrednika.

Strane se slobodno sporazumevaju o načinu sprovođenja posredovanja.

Posrednik sprovodi posredovanje na način koji smatra odgovarajućim, uzimajući u obzir predloge strana, okolnosti slučaja i potrebu za brzim rešenjem spornog odnosa.

Ravnopravnost

Član 10.

U postupku posredovanja strane su ravnopravne.

Posrednik je dužan, uvažavajući sve okolnosti slučaja, da stranama obezbedi ravnopravan položaj.

Učestvovanje i prisustvovanje postupku posredovanja

Član 11.

U postupku posredovanja strane kao fizička lica učestvuju lično.

Punomoćnik fizičkog lica, kao strane u postupku posredovanja, može učestvovati u postupku posredovanja uz stranu koju zastupa.

Pravno lice, kao stranu u postupku posredovanja, zastupa zakonski zastupnik upisan u odgovarajući registar, odnosno ovlašćeni punomoćnik.

Postupku posredovanja uz saglasnost strana mogu da prisustvuju i treća lica koja strane odrede.

Isključenje javnosti

Član 12.

U postupku posredovanja javnost je isključena.

Poverljivost

Član 13.

Svi podaci, predlozi i izjave iz postupka posredovanja ili u vezi sa postupkom posredovanja su poverljivi, ako se strane nisu drugačije sporazumele, osim onih koji se moraju saopštiti na osnovu zakona, radi zaštite javnog poretka, posebno kada je to potrebno radi osiguranja zaštite najboljeg interesa deteta ili radi sprečavanja nanošenja štete fizičkom ili psihičkom integritetu lica, kao i u slučaju ako je to potrebno radi sprovođenja sporazuma strana.

Strane, njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici, posrednik, treća lica koja prisustvuju postupku posredovanja, kao i lica koja obavljaju administrativne poslove za potrebe posredovanja, dužni su da sve podatke, predloge i izjave u vezi sa postupkom posredovanja čuvaju kao tajnu i odgovaraju za štetu nastalu kršenjem ove obaveze.

Neutralnost

Član 14.

Posrednik u postupku posredovanja postupa neutralno.

Hitnost

Član 15.

Postupak posredovanja sprovede se bez odlaganja, u najkraćem mogućem vremenu.

Prihvatljivost dokaza u drugim postupcima

Član 16.

Predlozi izneti tokom posredovanja koji su dati isključivo radi zaključenja sporazuma ne mogu se koristiti u sudskom, arbitražnom ili drugom postupku, niti saopštiti na drugi način.

Strane, njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici, posrednici, treća lica koja prisustvuju postupku posredovanja, kao i lica koja obavljaju administrativne poslove za potrebe posredovanja, ne mogu se u bilo kom sudskom ili drugom postupku pozivati na okolnosti, svedočiti ili predlagati kao dokaz:

1) činjenicu da je jedna strana predložila sprovođenje postupka posredovanja ili izrazila volju da u ovom postupku učestvuje;

2) mišljenja i stavove koje je strana u postupku posredovanja izrazila ili predloge koje je u tom postupku iznela isključivo u cilju postizanja sporazuma;

3) moguće načine rešavanja spornog odnosa koje je tokom postupka posredovanja izneo posrednik i činjenicu da je strana u postupku pokazala spremnost da prihvati predloženi način rešavanja spornog odnosa;

4) ispravu koja je pripremljena isključivo za potrebe postupka posredovanja.

Sud ili drugi organ koji vodi postupak neće prihvatiti predloge iz stava 2. ovog člana.

Ako se u postupku posredovanja strana pozvala na neki dokaz koji bi u drugom postupku mogla uskratiti, korišćenje takvog dokaza u postupku posredovanja ne znači pristanak na njegovo korišćenje u drugom postupku.

IV. POSTUPAK POSREDOVANJA

Predlog za pokretanje postupka

Član 17.

Ako jedna strana uputi predlog za zaključenje sporazuma o pristupanju posredovanju, druga strana je dužna da se o navedenom predlogu izjasni, u roku od 15 dana od dana dostavljanja predloga, pisanim putem.

Kada je pokretanje postupka posredovanja posebnim zakonom predviđeno kao uslov za vođenje sudskog ili drugog postupka, odnosno ako su se strane prilikom zaključenja ugovora obavezale da će spor pokušati da reše putem posredovanja pre pokretanja sudskog ili drugog postupka, strana je dužna da pisanim putem predloži drugoj strani zaključenje sporazuma o pristupanju posredovanju.

Pokretanje postupka posredovanja

Član 18.

Postupak posredovanja se pokreće zaključenjem sporazuma o pristupanju posredovanju.

Ako se stranke u toku sudskog ili drugog postupka saglase da pristupe rešavanju spora posredovanjem uz zastoje sudskog postupka, postupak posredovanja

se pokreće dostavljanjem sudu ili drugom organu pred kojim se vodi postupak sporazuma o pristupanju posredovanju.

U slučaju iz stava 2. ovog člana dolazi do zastoja sudskog postupka, koji može biti određen samo jednom po ovom osnovu i ne može trajati duže od 60 dana.

Sporazum o pristupanju posredovanju

Član 19.

Strane i posrednik zaključuju sporazum o pristupanju posredovanju u pisanoj formi kojim potvrđuju izbor posrednika, uređuju međusobna prava i obaveze u skladu sa načelima posredovanja, utvrđuju troškove posredovanja i druga pitanja od značaja za sprovođenje posredovanja.

Izbor posrednika

Član 20.

Postupak posredovanja sprovodi jedan ili više posrednika, koje strane sporazumno odrede.

Ako strane sporazumno ne odrede posrednika, mogu zatražiti da posrednika odredi sud ili drugi organ pred kojim se vodi postupak.

Isključenje posrednika

Član 21.

Posrednik ne može biti sudija koji postupa u predmetu povodom spornog odnosa, odnosno službeno lice koje odlučuje o zahtevu strana u vezi sa spornim odnosom u upravnom ili nekom drugom postupku.

Izuzete posrednika

Član 22.

Posrednik će se izuzeti iz postupka posredovanja u kome ima lični interes ili ako iz drugih razloga nije u mogućnosti da postupa nepristrasno.

Posrednik je dužan da obavesti strane o svim okolnostima koje bi mogle da dovedu u sumnju njegovu nepristrasnost.

Posrednik može sprovesti postupak posredovanja i u slučaju kada se strane, nakon što su obavешtene o postojanju okolnosti iz st. 1. i 2. ovog člana, saglase da on vodi postupak.

Sprovođenje postupka

Član 23.

Na početku postupka posredovanja, posrednik upoznaje strane sa ciljem posredovanja, ulogom posrednika, pravilima i troškovima postupka.

Strane se slobodno sporazumevaju o načinu sprovođenja posredovanja upućivanjem na određena pravila postupka ili na drugi način.

Posrednik može da vodi zajedničke ili odvojene razgovore sa stranama, kao i da predloge i stavove jedne strane, uz njenu saglasnost prenese drugoj strani.

Svaka strana može odustati od daljeg učešća u postupku posredovanja u bilo kojoj fazi postupka.

Posrednik može obustaviti postupak posredovanja ako proceni da dalje sprovođenje postupka nije celishodno.

Okončanje postupka

Član 24.

Postupak posredovanja okončava se:

- 1) zaključenjem sporazuma o rešavanju spora posredovanjem;
- 2) odlukom posrednika da se postupak obustavlja, jer dalje vođenje postupka nije celishodno;

3) izjavom jedne strane da odustaje od daljeg sprovođenja postupka, osim u slučaju ako u postupku posredovanja učestvuje više strana, koje nakon odustanka jedne od strana odluče da nastave postupak posredovanja;

4) protekom roka od 60 dana od dana zaključenja sporazuma o pristupanju posredovanju, osim ukoliko se strane ne sporazumeju drugačije.

Ako se postupak posredovanja sprovodi na osnovu uputa suda ili drugog organa, posrednik je dužan da obaveštenje o načinu okončanja postupka posredovanja dostavi sudu ili drugom organu.

Ako je pokrenuti postupak posredovanja, koji je posebnim zakonom predviđen kao uslov za vođenje sudskog ili drugog postupka, okončan na način iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana, posrednik je dužan da obavesti nadležni organ ili organizaciju o ishodu postupka posredovanja.

Dejstvo posredovanja na rokove zastarelosti i prekluzivne rokove

Član 25.

Pokretanjem postupka posredovanja počinje zastoj zastarelosti potraživanja u odnosu na zahtev povodom koga se sprovodi postupak posredovanja, koji ne može trajati duže od 60 dana.

Po isteku roka iz stava 1. ovog člana rok zastarelosti nastavlja da teče.

Ako je zakonom određen poseban rok za podnošenje tužbe taj rok ne teče dok postupak posredovanja traje, ali ne duže od 60 dana.

Sporazum o rešavanju spora putem posredovanja

Član 26.

Sadržinu sporazuma o rešavanju spora putem posredovanja određuju strane u postupku posredovanja.

Sporazum se sačinjava u pisanoj formi i potpisuju ga posrednik, strane u postupku posredovanja i punomoćnici koji prisustvuju posredovanju.

Posrednik učestvuje u sastavljanju i izradi sporazuma, ukoliko se strane u postupku saglase.

Ako strane u postupku posredovanja ne postignu sporazum zbog nesaglasnosti o pravnim pitanjima, mogu postići pisanu saglasnost o činjeničnim pitanjima.

Činjenična pitanja obuhvaćena saglasnošću volja strana u postupku smatraće se nespornim u sudskom ili drugom postupku.

Sporazum o rešavanju spora putem posredovanja kao izvršna isprava

Član 27.

Sporazum o rešavanju spora putem posredovanja iz člana 26. ovog zakona može imati snagu izvršne isprave ako su ispunjeni sledeći uslovi:

1) sadrži izjavu dužnika kojom pristaje da poverilac na osnovu sporazuma o rešavanju spora putem posredovanju, nakon dospelosti potraživanja može pokrenuti postupak prinudnog izvršenja (klauzulu izvršnosti);

2) ako su potpisi strana i posrednika overeni od strane suda ili javnog beležnika.

Neće se dozvoliti prinudno izvršenje sporazuma o rešavanju spora putem posredovanja ako zaključenje ovog sporazuma nije dozvoljeno, ako je sporazum suprotan javnom poretku, ako sporazum nije podoban za izvršenje ili je predmet izvršenja nemoguć.

Shodna primena Zakona o obligacionim odnosima

Član 28.

Na zaključivanje, dejstvo i prestanak sporazuma zaključenog u postupku posredovanja iz člana 26. ovog zakona shodno se primenjuju odredbe Zakona o obligacionim odnosima kojima se uređuje vansudsko poravnanje.

Troškovi posredovanja

Član 29.

U postupku posredovanja svaka strana snosi svoje troškove, a zajedničke troškove snose na jednake delove, ako se nisu drugačije sporazumele.

Zajedničke troškove posredovanja čine nagrada za rad posrednika i naknada troškova koje je posrednik imao u vezi sa postupkom posredovanja.

Visina nagrade za rad i visina naknade troškova posrednika određuje se prema Tarifi o nagradama i naknadama u postupku posredovanja koju donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa (u daljem tekstu: ministar), ako se strane drugačije ne sporazumeju.

Strane se oslobađaju plaćanja troškova posredovanja pod uslovima utvrđenim posebnim zakonom.

Posrednici mogu da obavljaju posredovanje bez nagrade.

V. ODNOS POSREDOVANJA I SUDSKOG ILI DRUGOG POSTUPKA

Pokretanje postupka posredovanja i sudskog postupka

Član 30.

Strane mogu pokrenuti postupak posredovanja pre ili nakon pokrenutog sudskog postupka.

Strane mogu pokrenuti postupak posredovanja i u toku postupka po pravnim lekovima ili u toku izvršnog postupka.

Strane koje su se ugovorom obavezale da u slučaju spora pokušaju da sporni odnos reše posredovanjem pre pokretanja sudskog ili drugog postupka pravne zaštite, mogu od postupka posredovanja odustati u svakom trenutku.

Obaveza plaćanja takse u slučaju postizanja sporazuma o rešavanju spora putem posredovanja

Član 31.

Ako se postigne sporazum o rešavanju spora putem posredovanja nakon pokrenutog sudskog ili drugog postupka do zaključenja prvog ročišta za glavnu raspravu, stranke se mogu osloboditi plaćanja sudskih, odnosno administrativnih taksi, u skladu sa zakonom koji uređuje sudske, odnosno administrativne takse.

Obezbeđenje tehničkih uslova za sprovođenje posredovanja

Član 32.

Ako je postupak posredovanja pokrenut u toku sudskog postupka, sud će omogućiti sprovođenje posredovanja u sudskoj zgradi, van radnog vremena, u skladu sa Sudskim poslovníkom.

VI. POSREDNIK

Uslovi za obavljanje posredovanja

Član 33.

Posrednik je fizičko lice koje na nezavisan, neutralan i nepristrasan način posreduje između strana u spornom odnosu.

Za obavljanje poslova posrednika lice mora da ispunjava sledeće uslove:

- 1) da je poslovno sposoban;
- 2) da je državljanin Republike Srbije;
- 3) da je završilo osnovnu obuku za posrednika;
- 4) da ima visoku stručnu spremu;
- 5) da nije osuđivan na безусловnu kaznu zatvora za krivično delo koje ga čini nedostojnim za obavljanje poslova posredovanja;
- 6) da ima dozvolu za posredovanje;
- 7) da je upisano u Registar posrednika.

U određenim oblastima zakonom mogu biti propisani posebni uslovi za obavljanje posredovanja.

U međunarodnom posredovanju i posredovanju u prekograničnim sporovima posrednik može biti i strani državljanin pod uslovom da je ovlašćen da se bavi posredovanjem u drugoj državi, pod uslovom uzajamnosti.

Posrednik može biti i državljanin države članice, pod uslovom da je ovlašćen da se bavi posredovanjem u državi članici.

Sudije mogu obavljati posredovanje isključivo van radnog vremena i bez naknade.

Dužnosti posrednika

Član 34.

Posrednik je dužan da:

1) posreduje u skladu sa načelima posredovanja i Etičkim kodeksom posrednika (u daljem tekstu: Etički kodeks) koji donosi ministar;

2) u porodičnim sporovima postupa u skladu sa načelom zaštite najboljeg interesa deteta;

3) sprovede i okonča postupak posredovanja u najkraćem roku;

4) stranama podnese obračun troškova;

5) ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa (u daljem tekstu: ministarstvo) podnese godišnji izveštaj o obavljenim posredovanjima koji sadrži podatke o vrsti spornog odnosa, mestu u kojem je sproveden postupak posredovanja i načinu okončanja postupka posredovanja, uz poštovanje načela poverljivosti.

Posrednik ne može da nameće stranama rešenje, da daje obećanja i pravne savete, niti da garantuje određeni ishod posredovanja.

Odgovornost za za štetu

Član 35.

Posrednik je odgovoran za štetu koju nanese stranama postupajući suprotno Etičkom kodeksu svojim nezakonitim postupanjem, namerno ili grubom nepažnjom, u skladu sa opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

VII. IZDAVANJE DOZVOLE ZA POSREDOVANJE

Postupak izdavanja dozvole za posredovanje

Član 36.

Izdavanje dozvole za posredovanje je postupak u kome se utvrđuje da li neko lice ispunjava uslove za obavljanje posredovanja propisane ovim zakonom.

Dozvola za posredovanje

Član 37.

Dozvola za posredovanje je javna isprava kojom se potvrđuje da lice ispunjava uslove za obavljanje posredovanja.

Pravo na dobijanje dozvole za posredovanje ima lice koje ispunjava uslove iz člana 33. stav 2. tač. 1) do 5) i stav 3. ovog zakona.

Dozvola za posredovanje izdaje se prvi put sa rokom važenja od tri godine, a kada se obnavlja izdaje se na rok od pet godina.

Obrazac dozvole za rad propisuje ministar.

Obnavljanje dozvole za posredovanje

Član 38.

Dozvola za posredovanje se obnavlja na zahtev posrednika, po proteku roka na koji je izdata.

Zahtev iz stava 1. ovog člana se podnosi pre isteka roka na koji je dozvola izdata.

Za obnavljanje dozvole za posredovanje, pored uslova iz člana 37. stav 2. ovog zakona, posrednik mora da ispunjava i sledeće uslove:

- 1) najmanje deset časova stručnog usavršavanja posrednika u toku jedne godine;
- 2) najmanje pet posredovanja za vreme važenja dozvole za posredovanje.

U postupku obnavljanja dozvole za posredovanje posebno se vodi računa o poštovanju Etičkog kodeksa u ispunjavanju obaveza propisanih ovim zakonom i podzakonakim aktima, od strane posrednika.

Oduzimanje dozvole za posredovanje

Član 39.

Posredniku se oduzima dozvola za posredovanje ukoliko se utvrdi da ne ispunjava uslove iz člana 33. stav 2. tač. 1) do 5) i stav 3. ovog zakona i ako se u posredovanju ne pridržava pravila postupka predviđenih ovim zakonom.

Predlog za oduzimanje dozvola za posredovanje mogu podneti sud ili drugi organ koji vodi postupak i ministarstvo.

Nadležnost

Član 40.

Postupak izdavanja, obnavljanja i oduzimanja dozvole za posredovanje sprovodi ministarstvo.

Postupak oduzimanja dozvole za posredovanje sprovodi se pred komisijom koju imenuje ministar (u daljem tekstu: komisija).

Ministar na predlog komisije donosi odluku o oduzimanju dozvole za posredovanje.

Protiv odluke ministra kojom se odbija zahtev za izdavanje i obnavljanje dozvole za posredovanje, odnosno odluke kojom se oduzima dozvola za posredovanje može se pokrenuti upravni spor.

Postupak izdavanja, obnavljanja i oduzimanja dozvole za posredovanje bliže se uređuje aktom ministra.

Komisija

Član 41.

Komisiju čine tri člana, i to po jedan iz reda sudija, posrednika i ministarstva, koje imenuje ministar na period od četiri godine.

Članstvo u komisiji prestaje pre isteka vremena na koje je član imenovan, ako to sam zatraži ili mu prestane funkcija, odnosno radni odnos ili drugo svojstvo koji su bili osnov za imenovanje u komisiju.

Članovi Komisije imaju pravo na naknadu za rad koju određuje ministar prema broju predmeta koje je komisija obradila.

Stručne i administrativne poslove za potrebe Komisije obavlja ministarstvo.

Rad komisije bliže se uređuje aktom ministra.

Registar posrednika

Član 42.

Lice koje je dobilo dozvolu za posredovanje upisuje se u Registar posrednika koji vodi ministarstvo (u daljem tekstu: Registar).

U registar se upisuju ime i prezime posrednika, datum i mesto rođenja, podaci o stručnoj spremi i zanimanje, podaci o završenoj obuci za posrednika, adresa, e-mejl adresa, broj telefona, broj i datum odluke o izdavanju, odnosno oduzimanju dozvole za posrednika.

Registar je javan i objavljuje se na internet stranici ministarstva.

Registar se vodi kao jedinstvena javna centralna baza podataka.

Registar se vodi u skladu sa zakonom koji uređuje zaštitu podataka o ličnosti.

Način vođenja Registra bliže se uređuje aktom ministra.

VIII. OBUKA POSREDNIKA

Pojam i vrste obuke posrednika

Član 43.

Obuka posrednika je organizovano sticanje i usavršavanje praktičnih znanja i veština potrebnih za samostalno, efikasno i uspešno obavljanje poslova posredovanja.

Obuka posrednika može biti osnovna i specijalizovana.

Završena osnovna obuka je uslov za sticanje svojstva posrednika.

Specijalizovana obuka se organizuje za pojedine oblasti ili vrste sporova.

Program obuke

Član 44.

Program osnovne obuke utvrđuje se aktom ministra.

Program specijalizovane obuke utvrđuje se posebnim aktom strukovnog udruženja za određenu oblast, uz saglasnost ministarstva.

Akreditacija za sprovođenje obuke

Član 45.

Program obuke iz člana 44. ovog zakona sprovode državni organi, drugi organi i organizacije kao i pravna lica, na osnovu dozvole ministarstva.

Aktom ministra bliže se određuju uslovi i postupak za izdavanje dozvole iz stava 1. ovog člana, kao i nadzor nad sprovođenjem obuke.

Ministarstvo vodi evidenciju o izdatim dozvolama iz stava 1. ovog člana.

Uverenje o završenoj obuci

Član 46.

Državni i drugi organi i organizacije i pravna lica iz člana 45. stav 1. ovog zakona izdaju uverenja o završenoj osnovnoj i specijalizovanoj obuci.

Uverenje iz stava 1. ovog člana sadrži naziv i sedište državnog i drugog organa i organizacije i pravnog lica koje izdaje uverenje, broj i datum izdavanja uverenja, vrstu završene obuke za posrednike, kao i ime i prezime, datum rođenja i adresu lica koje je završilo obuku.

Ministarstvo vodi evidenciju izdatih uverenja.

Obrazac uverenja iz stava 1. ovog člana uređuje se aktom ministra.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 47.

Lica koja se do dana početka primene ovog zakona nalaze na spiskovima posrednika koje vode nadležni sudovi i drugi organi ili na spisku posrednika Centra za posredovanje, kao i lica koja su do početka primene ovog zakona završila program obuke za posrednike, u skladu sa Pravilnikom programa obuke za posrednika („Službeni glasnik RS”, broj 44/05), nisu obavezna da završe osnovnu obuku za posrednike propisanu ovim zakonom.

Član 48.

Postupci posredovanja koji su u toku na dan stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po odredbama Zakona o posredovanju - medijaciji („Službeni glasnik RS”, broj 18/05).

Član 49.

Podzakonski akti propisani ovim zakonom biće doneti u roku od šest meseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja podzakonskih akata iz stava 1. ovog člana primenjivaće se podzakonski akti doneti na osnovu Zakona o posredovanju - medijaciji („Službeni glasnik RS”, broj 18/05), ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 50.

Danom početka primene ovog zakona prestaje da važi Zakon o o posredovanju - medijaciji („Službeni glasnik RS”, broj 18/05).

Član 51.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se od 1. januara 2015. godine, osim odredaba čl. 6. do 8. i člana 33. stav 5. koje se primenjuju od dana pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o posredovanju u rešavanju sporova je odredba člana 97. tačka 2. Ustava Republike Srbije, prema kome Republika Srbija uređuje i obezbeđuje ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, kao i postupak pred sudovima i drugim državnim organima.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Donošenje novog Zakona o posredovanju u rešavanju sporova (u daljem tekstu: Zakon) nametnula je potreba za poboljšanjem i unapređivanjem postojećeg normativnog okvira posredovanja u rešavanju sporova (u daljem tekstu: posredovanje), koji je utvrđen važećim Zakonom o posredovanju – medijaciji („Službeni glasnik RS”, broj 18/05), kako bi se pospešila primena posredovanja u spornim odnosima u kojima strane mogu da raspolažu svojim zahtevima i posredno ostvarili pozitivni efekti u funkcionisanju pravosudnog sistema u Srbiji.

Neposredni povod za donošenje novog zakona jeste neophodnost da se postojeća normativna rešenja u oblasti posredovanja usaglase sa međunarodnim i evropskim standardima u ovoj oblasti, posebno sa *Pravilima UNCITRAL o mirenju* od 1980. godine, *UNCITRAL Model-zakonom o međunarodnom trgovačkom mirenju* od 2002. godine (u daljem tekstu: UNCITRAL Model-zakon), kao i sa rešenjima sadržanim u *Direktivi 2008/52/ES Evropskog parlamenta i Saveta EU o nekim aspektima medijacije u građanskim i trgovinskim stvarima* (u daljem tekstu: Direktiva 2008/52/EC), kojom su, pored ostalog, standardizovana osnovna načela posredovanja i predviđena je obaveza država članica EU da uspostave sistem kontrole kvaliteta rada posrednika, regulišu način upućivanja na posredovanje u rešavanju sporova i način ispunjavanja obaveza koje proističu iz sporazuma sklopljenog tokom posredovanja. Osim toga vodilo se računa o potrebi da se omogući širi prostor za sprovođenje posredovanja u pravnim stvarima sa stranim elementom, što je u skladu sa Preporukom REC (2002) 10, kojom su države upućene da unaprede uspostavljanje mehanizama upotrebe posredovanja u rešavanju sporova sa stranim elementom.

Cilj donošenja ovog Zakona je mogućnost da se u postupku stranke dobrovoljno reše sporni odnos putem pregovaranja, čime se doprinosi rasterećenju sudova i doprinosi se ostvarivanju prava na pravično suđenje u razumnom roku.

Naziv ovog zakona izabran je imajući u vidu da je pojam posredovanja u rešavanju sporova približniji duhu srpskog jezika, a da je pojam medijacije izazivao nerazumevanje prosečnog građanina.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Uvodne odredbe (čl. 1-4)

Ovaj zakon uređuje pojam, načela, postupak i pravno dejstvo posredovanja, uslovi za obavljanje posredovanja i prava i dužnosti posrednika, kao i program njihove obuke (član 1.)

Zakon uređuje pojam posredovanja. Ovaj zakon definiše posredovanje kao svaki postupak, bez obzira na naziv, u kojem strane nastoje da sporni odnos reše putem pregovaranja, uz pomoć posrednika, koji im pomaže da postignu sporazum. Ovakvim određenjem pojma posredovanja apostrofirani su osnovni elementi ovog postupka, bez obzira na oblast primene, kako bi se lakše prepoznali svi oni postupci koji jesu posredovanje i koji se danas u praksi koriste za mirno rešavanje spornih odnosa u različitim sferama društvenog života. (član 2.)

Zakon propisuje mogućnost primene ovog alternativnog načina rešavanja spora u svim onim oblastima u kojima strane mogu slobodno da raspolazu svojim pravima, pod uslovom da nije utvrđena isključiva nadležnost suda ili drugog organa, bez obzira da li se sprovodi pre ili posle pokretanja sudskog postupka, pod uslovom da primena posredovanja odgovara prirodi spornog odnosa. Dalje se navodi da je posredovanje moguće, između ostalog, u određenim imovinskopравnim sporovima, porodičnim, privrednim, upravnim, potrošačkim sporovima, sporovima iz oblasti zaštite životne sredine, a u krivičnim i prekršajnim stvarima u pogledu imovinskopравnog zahteva i zahteva za naknadu štete, kao i u radnim sporovima ako posebnim zakonom nije drugačije propisano. U opredeljivanju spornih odnosa pogodnih za primenu posredovanja nisu korišćeni samo pravni kriterijumi s obzirom da posredovanje nije isključivo pravni institut (već i sociološki, kulturološki, itd.). Navedena lista sporova ima za cilj da ukaže na neke nove oblasti u kojima je posredovanje moguće (npr. sporovi u oblasti zaštite životne sredine, potrošački sporovi i sl.), u skladu sa zakonima kojima se te oblasti uređuju, i ne predstavlja ograničenu listu spornih odnosa u kojima je posredovanje moguće. (član 3.)

Precizirano je da će se pitanja koja nisu izričito uređena ovim zakonom rešavati u skladu sa načelima posredovanja predviđenim ovim zakonom i standardima posredovanja izraženim u aktima UN, EU i Saveta Evrope, a sve u cilju usklađivanja oblasti posredovanja sa međunarodnim standardima. (član 4).

Međunarodno posredovanje i posredovanje u prekograničnim sporovima (čl. 5-8)

Odredbama člana 5. Zakona regulisano je međunarodno posredovanje, po ugledu na rešenja sadržana u članu 1. UNCITRAL Modela-zakona o međunarodnom trgovačkom mirenju. Odredbama sadržanim u stavu 2. ovog člana stranama spornog odnosa sa stranim elementom omogućeno je da izričitim sporazumom odrede da se međunarodno posredovanje sprovede primenom nekih drugih pravila, a ne pravila o posredovanju koja su sadržana u ovom Zakonu, što je u skladu sa rešenjem sadržanim u člana 1. stav 7. UNCITRAL Modela-zakona.

U odredbama čl. 5-8. Zakona sadržane su odredbe Direktive 2008/52/ES, kojim su uređeni prekogranični sporovi.

Načela postupka posredovanja (čl. 9-16)

Zakonom su predviđena sledeća načela: dobrovoljnost, ravnopravnost strana, učestvovanje i prisustvovanje postupku posredovanja, isključenje javnosti,

poverljivost, neutralnost i hitnost, a u okviru ove Glave regulisana su i pitanja koja se tiču dopuštenosti dokaza u drugim postupcima.

Član 9. Zakona - Načelo dobrovoljnosti proističe iz načela autonomije volje i odnosi se na pokretanje postupka, određivanje načina sprovođenja posredovanja i izbora posrednika. Zakonom je predviđeno da posredovanje može biti sprovedeno samo na osnovu izričite saglasnosti strana, izuzev u slučajevima kada je predviđeno kao procesni uslov za vođenje postupka pred sudom ili drugim organom (čl. 9. st. 1). Ovim je ostavljena mogućnost da se izuzetno, kada to opravdavaju specifičnosti određene vrste pravnih odnosa, posebnim propisom predvidi primena posredovanja kao uslova za pokretanje sudskog postupka u smislu obavezivanja strana u sporu da pre pokretanja postupka pred sudom ili drugim organom pokušaju rešenje spora u postupku posredovanja. Takva rešenja, kao izuzetak od principa dobrovoljnosti, poznata su u uporednom pravu.

Načelo dobrovoljnosti važi i u pogledu načina sprovođenja posredovanja što je konkretizovano odredbom po kojoj se strane slobodno sporazumevaju o načinu sprovođenja posredovanja, tako što se opredeljuju za određena pravila sadržana u nekom autonomnom pravnom aktu. Srodno pravilo, koje postoji u arbitražnom postupku, važi u postupku posredovanja koji se u još većoj meri zasniva na slobodi strana da same odrede način rešavanja svog spornog odnosa. S obzirom da u praksi strane često propuštaju da iskoriste zakonsku mogućnost i sporazumno odrede način sprovođenja posredovanja, Zakonom je predviđeno da će u takvom slučaju posrednik sprovesti postupak na način koji smatra odgovarajućim, pri čemu je dužan da uzme u obzir predloge strana, okolnosti slučaja i potrebu za brzim rešenjem spornog odnosa. Ovakvo rešenje je prihvaćeno po ugledu na član 6. UNCITRAL Modela-zakona, a opšteprihvaćeno je i u uporednom pravu.

Načelo dobrovoljnosti posebno je konkretizovano u slučaju kada je sud ili drugi organ dužan da stranke informiše o mogućnostima korišćenja posredovanja. Ovo rešenje je po uzoru na rešenje sadržano u članu 5. Direktive 2008/52/ES.

Članom 10. Zakona - Načelom ravnopravnosti je predviđeno da su u postupku posredovanja strane ravnopravne, a posrednik je dužan da stranama obezbedi ravnopravan položaj u postupku posredovanja. Iz ovakve odredbe proizilazi dužnost posrednika da se odnosi prema stranama na jednak način i da svojim delovanjem među stranama uspostavi procesnu ravnotežu.

Članom 11. Zakona predviđeno je da u postupku učestvuju fizička lica kao strane lično, dok punomoćnici mogu učestvovati u postupku ukoliko su ih strane angažovale. Kada su u pitanju pravna lica predviđeno je zastupanje od strane zakonskog zastupnika koji je upisan u odgovarajući registar, odnosno od strane ovlašćenog punomoćnika. Prisutvo trećih lica moguće je uz saglasnost samih strana u posredovanju. Preporuke Saveta Evrope ističu obavezno lično učešće fizičkih lica kao strana u postupku ovog alternativnog načina rešavanja spora čija je osnovna odlika da se spor vraća stranama koji su i njegovi tvorci.

Članom 12. Zakona propisano je da je u postupku posredovanja javnost isključena.

Član 12. Zakona - Načelo poverljivosti obezbeđuje stranama neophodan stepen diskrecije, i obezbeđuje se tako što je propisano da su svi podaci, predlozi i izjave u vezi sa postupkom posredovanja poverljivi, osim ako se strane nisu drugačije sporazumele. Karakter poverljivosti ima maksimalno široko određen krug informacija koje se kao tajna moraju čuvati, uključujući sve iznete informacije o spornom odnosu koji se rešava posredovanjem, informacije o samom postupku posredovanja (podaci o stranama, trajanju posredovanja i sl), kao i sve podatke koji

se odnose na iznete predloge, izražene stavove i izjave date tokom postupka posredovanja i slično.

Načelo poverljivosti nema, međutim, apsolutnu važnost. Zakonom su, po ugledu na rešenja iz člana 9. UNCITRAL Modela-zakona i člana 7. Direktive 2008/52/ES, predviđena tri izuzetka. Pre svega, nemaju karakter poverljivih informacija one informacije koje se moraju saopštiti na osnovu zakona (npr. dužnost posrednika da otkrije nameru strane da izvrši krivično delo). U ovu kategoriju informacija spadaju i informacije koje se moraju saopštiti radi ispunjenja ili sprovođenja sporazuma koji su strane postigle u postupku posredovanja. Pored toga, pošto je obaveza čuvanja tajnosti propisana pre svega radi zaštite interesa strana, dopuštena je mogućnost da strane svojim sporazumom jedna drugu, posrednika, zastupnike i treća lica oslobode obaveze čuvanja tajne, što podrazumeva da svojim sporazumom mogu čitav postupak posredovanja učiniti javnim.

Radi ostvarivanja načela poverljivosti, predviđena je u članu 13. stav 2. Zakona obaveza strana i njihovih zastupnika i analogno obaveza posrednika, svih lica koja prisustvuju postupku posredovanja kao i lica koja obavljaju administrativne poslove za potrebe posredovanja, da sve podatke, predloge i izjave u vezi za postupkom posredovanja čuvaju kao tajnu. Obaveza čuvanja poverljivosti podataka odnosi se i na treća lica koja prisustvuju postupku posredovanja (npr. predstavnici organizacija za posredovanje koji pružaju logističke usluge, prevodioci, tumači i druga lica koja u nekom svojstvu prisustvuju postupku posredovanja). Kad su u pitanju posrednici, ovakvo rešenje je razumljivo, jer se najvažniji element poverljivosti sastoji u obezbeđenju odnosa otvorenosti i poverenja između strana i posrednika, budući da je neposredni i lični odnos posrednika sa stranama u postupku posredovanja konstitutivni uslov za uspešno sprovođenje posredovanja.

U članu 14. Zakona naglašena je obaveza neutralnog postupanja posrednika kao nepristrasnog lica uz pomoć koga strane u sporu pokušavaju isti da reše.

U članu 15. Zakona istaknuta je obaveza brzog okončanja postupka posredovanja.

Da bi strane spornog odnosa bile ohrabrene da budu otvorene, čime se povećavaju izgledi za sporazumno rešenje spora, predviđeno je pravilo (član 16. stav 1) da se predlozi izneti tokom posredovanja ne mogu koristiti u sudskom, arbitražnom ili drugom postupku, niti saopštiti na drugi način, a ukoliko budu ponuđeni, da ih sud, odnosno drugi organ neće prihvatiti (član 16. stav 3). U članu 16. stav 2. Zakona sadržane su i odredbe kojima je isključena mogućnost da određene činjenice budu upotrebljene kao dokaz u drugim postupcima. Prilikom kreiranja ovih odredbi za uzor su služili odredba člana 10. UNCITRAL Modela-zakona, kao i rešenja u uporednom pravu. Ovim odredbama razrađeno je načelo poverljivosti propisivanjem dokaznih zabrana u pogledu korišćenja određenih vrsta dokaza koji se odnose na postupak posredovanja (ili iz njega proizilaze) u eventualnom kasnijem sudskom ili drugom postupku. Odredbe o dokaznim zabranama imaju dvostruku svrhu. S jedne strane, njima se obezbeđuje adekvatna atmosfera za postupak posredovanja, sa ciljem da strane prihvate posredovanje, da u njoj aktivno učestvuju i iznose predloge i stavove, nesputane strahom da će to biti iskorišćeno protiv njih u postupku koji će se eventualno voditi ako naponi da se postigne sporazum ne urode plodom. S druge strane, ovim članom precizno se razgraničavaju okolnosti i dokazi koji se ne mogu koristiti u kasnijim postupcima. Takođe se precizira pravilo o mogućnostima korišćenja nekog dokaza kako stranke ne bi došle u opasnost da zbog prezentacije određenog dokaza u postupku posredovanja taj dokaz u kasnijem postupku ne mogu da predlože, što bi moglo da dovede u pitanje njihovo pravo na dokaz, pa i pravo na pošteno suđenje. Sama okolnost da je stranka pozvala na taj dokaz u postupku posredovanja, ne znači da u

parničnom postupku ne može uskratiti njegovo korišćenje, osim ako je posebnim zakonom na to ovlašćena.

Radi obezbeđivanja lojalnog učestvovanja u postupku posredovanja, odredbom člana 13. stav 2. uvedene su dokazne zabrane tako što je predviđeno da se u eventualnom sudskom ili bilo kom drugom postupku strana ne može pozivati na okolnosti, svedočiti ili predlagati kao dokaz: – činjenicu da je jedna strana predložila sprovođenje postupka posredovanja ili izrazila volju da u ovom postupku učestvuje; – sva mišljenja i stavove koje je strana u postupku posredovanja izrazila, kao ni predlozi koje je iznela samo u cilju postizanja sporazuma; – moguće načine rešavanja spornog odnosa koje je tokom postupka posredovanja izneo posrednik, kao i činjenicu da je strana u postupku pokazala spremnost da prihvati predloženi način rešavanja spornog odnosa; - ispravu koja je pripremljena isključivo za potrebe postupka posredovanja (npr. nacrti mogućih sporazuma, pisani predlozi i sl.).

Dokazne zabrane propisane članom 16. stav 2. Zakona tiču se, pre svega, na vrste informacija, a ne oblika u kome je informacija sadržana. Saglasno tome, neće biti relevantno na koji će način (kojim dokaznim sredstvom) stranka nedopuštenu informaciju izneti u kasnijem postupku (kao sopstveni iskaz, kao iskaz svedoka ili putem isprava).

Sa ciljem da se obezbedi aktivno i otvoreno učešće strana u posredovanju, u članu 16. stav 4. Zakona predviđeno je da davanje određenih izjava ili pozivanje na određene dokaze u postupku posredovanja ne znači ujedno i pristanak na korišćenje takve izjave ili dokaza u drugom postupku. U skladu s tim, ako bi, recimo, strana u postupku posredovanja dala iskaz o nečemu o čemu bi, prema parničnim ili upravnim procesnim pravilima, mogla uskratiti svedočenje, ili odgovor na konkretno pitanje, to ne znači da se odrekla prava koje bi imala u parničnom, odnosno upravnom postupku.

Postupak posredovanja (čl. 17-29)

Odredbama čl. 17. i 18. Zakona propisano je da se postupak posredovanja pokreće zaključenjem sporazuma o pristupanju posredovanju. Budući da posredovanje, po pravilu, biva inicirano kada je do spora već došlo, uobičajena tehnika postizanja saglasnosti o posredovanju te zaključenja sporazuma o pristupanju posredovanju, ogleda se u tome što jedna strana predlaže zaključenje sporazuma o pristupanju posredovanju, a druga ovaj predlog prihvata u roku od 15 dana. Ovakvo pravilo u skladu je sa načelom dobrovoljnosti, koje izvire iz načela autonomije volje; bez izričito izražene volje obeju strana, postupak posredovanja ne može započeti. Sam rok od 15 dana je određen u cilju efikasnosti postupka. Tok zakonskog roka koji je određen za prihvatanje predloga za posredovanje ne isključuje mogućnost da strana koja je istakla ovaj predlog za zaključenje sporazuma o pristupanju posredovanju povuče svoj predlog i pre isteka roka za njegovo prihvatanje, što proizlazi iz načela dobrovoljnosti i pravila po kome svaka strana može odustati od postupka posredovanja jednostranom izjavom. Precizno je određen vremenski momenat od kog započinje posredovanje a to je zaključenje sporazuma o pristupanju posredovanju, a sve iz razloga što se za ovaj momenat vezuju veoma važne pravne posledice u vidu zastoja zastarelosti potraživanja kao i zastoja prekluzivnih rokova.

Nije bilo neophodno da se Zakonom detaljno uredi sadržina predloga za posredovanje, budući da u ovom predlogu, po prirodi stvari, mora biti označen sporni odnos radi čijeg se rešavanja predlaže posredovanje.

U članu 19. Zakona uređen je sporazum o pristupanju posredovanju, kao specifičan vid sporazuma koji zaključuju posrednici i strane spornog odnosa. U ovom članu predviđeno je posebno pravilo po kome strane i posrednik moraju zaključiti

sporazum o pristupanju posredovanju u pisanoj formi. Predviđeno je da ovim sporazumom strane potvrđuju izbor posrednika, uređuju svoja prava i obaveze u skladu sa načelima posredovanja, utvrđuju troškove posredovanja i uređuju druga pitanja od značaja za sprovođenje posredovanja.

U članu 20. Zakona propisan je način određivanja posrednika koji će sprovesti postupak posredovanja.

U odredbama čl. 21. i 22. Zakona propisano je ko ne može biti posrednik, kao i ko će se izuzeti iz postupka posredovanja. U skladu sa komentarima Saveta Evrope kao i načelom nepristrasnosti i objektivnosti posrednika naglašena je dužnost posrednikada obavesti strane o svim okolnostima koje bi mogle da dovedu u sumnju njegovu nepristrasnostipri rešavanju konkretnog spora.

U članu 23. Zakona predviđena su osnovna pravila o sprovođenju postupka posredovanja, u skladu sa opšteprihvaćenim standardima, koja se odnose na postupanje posrednika i strana u sporu. U stavu 1. ovog člana predviđena je dužnost posrednika da strane upozna sa ciljem posredovanja, pravilima i troškovima postupka i ulogom posrednika. Kao jedan od derivata načela dobrovoljnosti, u stavu 2. ovog člana predviđeno je pravilo da se strane slobodno sporazumevaju o načinu sprovođenja posredovanja, pri čemu to mogu učiniti tako što se pozivaju na određena pravila o posredovanja (npr. na autonomna pravila neke organizacije za posredovanje) ili na neki drugi način, što uključuje mogućnost da same strane predvide pojedina pravila po kojima će se postupak voditi. Ovakva odredba je koncipirana po ugledu na odredbu iz čl. 6. st. 1. UNCITRAL Model-zakona. U stavu 3. ovog člana predviđeno je dispozitivno pravilo o ovlašćenju posrednika da vodi zajedničke i odvojene razgovore sa stranama, kao i da predloge i stavove jedne strane prenese drugoj strani, pri čemu posrednik to može učiniti samo ako se strana sa tim izričito saglasila, što je u skladu sa načelom poverljivosti i dobrovoljnosti postupka posredovanja. Saglasno načelu dobrovoljnosti u stavu 4. ovog člana izričito je predviđeno pravilo da svaka strana može odustati od daljeg učešća u posredovanju u bilo kojoj fazi postupka posredovanja. Kad je reč o posredniku, predviđeno je pravilo da on može obustaviti postupak posredovanja ukoliko proceni da dalje vođenje postupka nije celishodno (stav 5).

Odredbe o okončanju postupka posredovanja navedene su u članu 24. Zakona tako što su navedeni načini okončanja postupka. Ovakav pristup motivisan je potrebom da se vremenski odredi trajanje postupka posredovanja, što uključuje i trenutak okončanja postupka, kako bi se upostavila pravna sigurnost, posebno imajući u vidu da je posredovanje fleksibilan postupak čije su granice često fluidne. Postupak se okončava kada strane zaključe sporazum o rešavanju spora, ali i kada bilo koja strana, saglasno načelu dobrovoljnosti, izjavi da odustaje od daljeg postupka. Pored toga, posrednik je ovlašćen da obustavi postupak ako nađe da vođenje postupka više nije celishodno, što u praksi redovno podrazumeva da odluku o obustavljanju postupka donosi posle razgovora sa stranama spornog odnosa. Na osnovu navedenih rešenja smatraće se, dakle, da je postupak posredovanja okončan postizanjem sporazuma, donošenjem odluke posrednika o obustavljanju postupka posredovanja, odnosno davanjem izjave strane da odustaje od daljeg učešća u posredovanju. U stavu 2. ovog člana propisano je pravilo o dužnosti posrednika da sudu odnosno drugom organu, po čijem je uputu posredovanje sprovedeno, dostavi obaveštenje o načinu okončanja postupka, kako bi se postupak pred sudom, odnosno drugim organom na odgovarajući način okončao. Imajući u vidu zahteve načela poverljivosti, navedena dužnost posrednika podrazumeva obaveštavanje suda ili drugog organa jedino o tome da li je postupak posredovanja okončan postizanjem sporazuma strana ili na drugi zakonom predviđen način, bez pružanja bilo kakvih drugih informacija u vezi sa postupkom posredovanja.

U članu 25. Zakona uređeno je dejstvo posredovanja na zastarelost i da bi se podstakla primena posredovanja, predviđeno je posebno pravilo o zastoju zastarelosti potraživanja, koji ne može trajati duže od 60 dana, u odnosu na zahteve povodom kojih se vodi postupak posredovanja (stav 1). Sagledavajući potrebu za motivisanjem strana da svojim delovanjem utiču na brzo i uspešno okončanje posredovanja, kao i potrebu za otklanjanjem mogućnosti da posredovanje bude korišćeno kao strategija za odugovlačenje konačnog rešenja spora, predviđeno je da zastoj zastarelosti može trajati najduže 60 dana od dana zaključenja sporazume o pristupanju posredovanju u odnosu na zahtev povodom koga se sprovodi postupak posredovanja. Nakon isteka ovog roka rok zastarelosti nastavlja da teče. Iz istog razloga je propisano da ako je zakonom određen poseban rok za podnošenje tužbe taj rok ne teče dok postupak posredovanja traje ali ne duže od 60 dana. Tako je zakonodavac odredio optimalni rok u kojem strane imaju dovoljno vremena da postignu sporazum o rešavanju spornog odnosa. Navedena rešenja u pogledu zastarelosti potraživanja povodom koga se vodi posredovanje u duhu su pravila sadržanih u UNCITRAL Model-zakonu, kao i pravila predviđenih u Preporuci REC (2002) 10 o medijaciji u građanskim stvarima i Direktivi 2008/52/ES.

Pravila o sporazumu koji strane postižu u postupku posredovanja propisana su članom 26. Zakona, radi lakše primene. U stavu 1. ovog člana predviđeno je da sadržinu sporazuma određuju same strane, dok je u stavu 3. naglašena mogućnost da posrednik ima aktivnu ulogu u sastavljanju i izradi sporazuma pružajući stranama odgovarajuću pomoć uz njihovu saglasnost. U pogledu forme sporazuma (stav 2), Zakonom je predviđena obavezna pisana forma, sa obaveznim potpisom posrednika, strana u postupku i punomoćnika kada prisustvuju posredovanju. Imajući u vidu činjenicu da u nekim postupcima posredovanja strane ne uspevaju da se sporazumeju zbog nesaglasnosti oko pravnih pitanja, uprkos tome što su se usaglasile oko činjenica, bilo je celishodno omogućiti stranama da u postupku posredovanja postignu pisanu saglasnost o činjeničnim pitanjima, koja bi ih obavezivala u kasnijem sudskom ili drugom postupku. Tako je zadržano rešenje iz važećeg Zakona o posredovanju – medijaciji i takva mogućnost je predviđena u st. 4. i 5. ovog člana. Time se stvaraju uslovi da kasniji sudski, arbitražni ili drugi postupak, u kome se rešava pravna stvar koja je bila predmet posredovanja bude efikasnije okončan, budući da u kasnijem sudskom ili drugom postupku činjenice o kojima su se strane sporazumele imaju dejstvo priznatih činjenica, tako da čine izlišnim dokazivanje. Ovakvim rešenjem sud nije vezan nespornim činjenicama kao obavezujućim, već ih ceni u skladu sa svim izvedenim dokazima i rezultatima celokupnog dokaznog postupka.

Prilikom uređivanja dejstva sporazuma sklopljenog u postupku posredovanja (član 27) on ima snagu izvršne isprave, a članom 28. Zakona predviđena shodna primena Zakona o obligacionim odnosima kojim se uređuje vansudsko poravnanje.

Odredbe o troškovima posredovanja, sadržane u članu 29. Zakona koncipirane su tako da su troškovi razvrstani na troškove samih strana i na one troškove koji su zajednički za obe strane. U stavu 1. ovog člana predviđeno je pravilo po kome svaka strana snosi svoje troškove, a zajedničke troškove posredovanja strane snose na jednake delove. Strane mogu sporazumno odrediti i drugačije. U stavu 2. ovog člana definisani su zajednički troškovi tako što je predviđeno da njih čine: nagrada za rad posrednika i naknada troškova koje je posrednik imao u vezi sa sprovođenjem posredovanja, čime je precizirano koji sve troškovi koje postupak posredovanja izaziva spadaju u kategoriju zajedničkih troškova. Predviđeno je pravilo prema kome se visina nagrade za rad i naknade troškova posrednika određuju prema tarifi o nagradama i naknadama troškova u postupku posredovanja koju donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa, ako se strane drugačije ne sporazumeju. Upravo nedostatak ovakvog zakonskog rešenja doprineo je previsoko

određenoj tarifi Republičkog centra za medijaciju na čije formiranje ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa nije moglo da utiče, a što je posredno dovelo do i ovako tekog opredeljivanja stranaka na postupak posredovanja u rešavanju spora. Imajući u vidu potrebu poštovanja načela dobrovoljnosti na kome počiva postupak posredovanja ali i potrebu slobodnog razvijanja tržišta, zakon je dozvolio mogućnost da se strane u postupku i drugačije sporazumeju (stav 3.). Takođe, Zakonom je predviđena mogućnost da posebnim propisima strane budu oslobođene plaćanja troškova posredovanja (stav 4), čime je otvoren prostor za razvijanje posredovanja čije sprovođenje finansiraju država, strukovne organizacije i sl. Ovakvim rešenjem ujedno se izlazi u susret zahtevu koji je sadržan u članu 10. *Direktive 2002/8/ES o pravnoj pomoći* kojom se državama nalaže da obezbede neophodne preduslove u cilju omogućavanja lakšeg pristupa alternativnim metodama rešavanja sporova za određene kategorije građana. Stav 5. ovog člana određuje da posrednici mogu da obavljaju posredovanje bez naknade.

Odnos posredovanja i sudskog ili drugog postupka (čl. 30-32)

U Petoj glavi sadržana su pravila kojima se uređuje odnos posredovanja i sudskog ili drugog postupka.

Članom 30. Zakona propisano je da se postupak posredovanja može pokrenuti pre ili nakon pokrenutog sudskog postupka kao i u toku postupka po pravnim lekovima ili u toku izvršnog postupka, ali je detaljnije regulisanje izostalo. Razlog ovakom opredeljenju je u okolnosti da se postupak posredovanja u različitim fazama sudskog postupka i njegov uticaj na tok sudskog ili drugog postupka moraju regulisati procesnim i drugim matičnim zakonima a ne opštim Zakonom o posredovanju u rešavanju spora.

Kako država treba da nastoji da ekonomski motiviše i podrži dalji razvoj posredovanja, članom 31. je propisano da se u slučaju postizanja sporazuma o rešavanju spora putem posredovanja, nakon već pokrenutog sudskog postupka, do prvog ročišta za glavnu raspravu, stranke oslobađaju obaveze plaćanja sudskih, odnosno administrativnih taksi u skladu sa posebnim zakonom, čime se nastoji motivisati strane u sporu da dođu do sporazuma mirnim putem.

Način obezbeđenja tehničkih uslova za obavljanje posredovanja u toku sudskog spora regulisan je u članu 32. Zakona sa ciljem da se omogući korišćenje prostornih kapaciteta pogodnih za vođenje postupaka posredovanja u sudskoj zgradi van radnog vremena i tako dodatno podstakne njen razvoj i primena.

Posrednik (čl. 33 - 35)

Odredbe o posrednicima grupisane su i sistematizovane u Glavi šestoj Zakona.

U članu 33. stav 1. Zakona data definicija posrednika tako što je predviđeno da je posrednik fizičko lice koje, na nezavisan, neutralan i nepristrasan način, posreduje među stranama spornog odnosa. U pogledu uslova koje posrednik treba da ispunjava, Zakon je predvideo opšte uslove koje svaki posrednik treba da ispunjava i to su: da je poslovno sposoban, da je državljanin Repbulike Srbije; da je uspešno savladalo program osnovne obuke za posrednika; da ima visoku stručnu spremu (preporuka Saveta Evrope radi zaštite kvaliteta usluge koju pruža); da nije osuđivan na bezuslovnu kaznu zatvora za kažnjivo delo koje ga čini nedostojnim za obavljanje poslova posredovanja (čime je utvrđena dostojnost kroz jasan kriterijum); da ima važeću dozvolu za posredovanje i da je upisano u Registar posrednika. Stavom 4. istog člana data je mogućnost da u međunarodnom posredovanju posrednik bude lice koje je strani državljanin, pod uslovom da je ovlašćeno da se bavi poslovima posredovanja u drugoj državi i uz reciprocitet. Sudijama je

omogućeno da obavljaju posredovanje isključivo van radnog vremena i bez naknade što je u skladu sa propisima kojima se uređuje obavljanje sudijske funkcije (stav 6) Ovakvo rešenje je izabrano na osnovu preporuka Saveta Evrope, pre svega zbog činjenice da bi odredba predviđena prehodnim nacrtom mogla se tumačiti kao preporuka, a ne kao obaveza, te bi se dovelo u pitanje da li bi sudovi uopšte pružili potrebnu tehničku podršku, koja je neophodna za razvoj posredovanja,

Članom 34. Zakona sistematizovana su minimalna imperativna pravila o dužnostima posrednika. Posrednik je dužan: da posreduje u skladu sa načelima posredovanja i Etičkim kodeksom koji donosi ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa; da u porodičnim sporovima postupa u skladu sa načelom zaštite najboljeg interesa deteta; da sprovede postupak u najkraćem roku; da stranama u postupku podnese obračun troškova u skladu sa Tarifom o nagradama i naknadama troškova u postupku posredovanja, što ne znači da će naknada troškova i nagrade za rad posrednika uvek teretiti strane, budući da Zakon ostavlja mogućnost da se posebnim zakonom predvidi oslobođenje strana od plaćanja troškova posredovanja; da ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa podnosi godišnji izveštaj o radu (stav 1). Radi što jasnijeg definisanja uloge posrednika i očuvanja integriteta posredovanja stavom 2. ovog člana predviđeno je pravilo kojim je isključena mogućnost da posrednik stranama nameće rešenje, da daje obećanja i pravne savete, kao i da garantuje određeni ishod postupka.

U pogledu odgovornosti posrednika, u članu 35. Zakona predviđeno je da je posrednik odgovaran za štetu koju prouzrokuje stranama svojim nezakonitim postupanjem suprotno Etičkom kodeksu, namerno ili grubom nepažnjom, prema opštim pravilima o odgovornosti za štetu.

Izdavanje dozvole za posredovanje (čl. 36-42)

Jedna od ključnih novina Zakona ogleda se u tome što se uvodi sistem izdavanja dozvole za posredovanje u kojem se utvrđuje da li neko lice ispunjava uslove za obavljanje posredovanja. Ovaj način treba da obezbedi zadovoljavajući nivo kvaliteta posredovanja i stvori preduslove za permanentno unapređenje prakse (član 36)

Član 37. Zakona definiše pojam dozvole za posredovanje, kao i postupak dobijanja ove dozvole saglasno uslovima koji su propisani Zakonom. Svako lice koje želi da se bavi posredovanjem dužno je da pribavi dozvolu za posredovanje i to pre nego što počne da pruža ovu uslugu. Dozvola se izdaje sa rokom važenja na tri godine, a obnavlja se sa rokom važenja na pet godina.

Uslovi za obnavljanje dozvole za posredovanje propisani su tako da posrednike motivišu na kontinuirano obučavanje i unapređivanje posredničkih kompetencija. U tom cilju, propisano je pravilo da za obnavljanje dozvole posrednici moraju, pored ispunjenja opštih uslova za izdavanje dozvole, ispuniti dodatne uslove koji podrazumevaju najmanje deset časova stručnog usavršavanja u toku jedne godine i najmanje pet posredovanja za vreme važenja dozvole. Dodatno tome, a polazeći od značaja etičkih standarda za razvoj kvalitetne prakse posredovanja, propisano je da u se postupku obnavljanja dozvole za posredovanje posebno vodi računa o postupanju posrednika u skladu sa pravilima Etičkog kodeksa u ispunjavanju obaveza propisanih Zakonom i podzakonskim aktima (član 38).

U članu 39. Zakona uređeni su uslovi i postupak za oduzimanje dozvole za posredovanje, koji su, takođe, u funkciji obezbeđivanja zadovoljavajućeg nivoa kvaliteta posredovanja i unapređenja prakse.

Naldežnost za postupak izdavanja, obnavljanja i oduzimanja dozvole za posredovanje sprovodi ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa. Postupak

oduzimanja dozvole sprovodi komisija koju čine tri člana i to po jedan iz reda sudija, posrednika i ministarstva u cilju postizanja objektivnosti i nepristrasnosti u postupku donošenja odluke. Ovu komisiju obrazuje ministar na period od četiri godine. Protiv odluka ministarstva može se pokrenuti upravni spor, a postupak izdavanja, oduzimanja i obnavljanja dozvole kao i rad Komisije uređuje se aktom ministra (čl. 40. i 41).

Jedna od novina Zakona jeste i uvođenje javnog Registra posrednika, koji vodi ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa, a čija bi sadržina i način vođenja bili uređeni opštim aktom ministra. Iako je ovaj registar javan, Zakon upućuje na zakonske propise o zaštiti podataka o ličnosti u pogledu zaštite ličnih podataka sadržanih u Registru posrednika (član 42).

Obuka posrednika (čl. 43-46)

Članom 43. Zakona određne su dve vrste obuke posrednika - osnovna i specijalizovana obuka.

Članom 44. Zakona propisano je da će ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa utvrditi program obuke opštim aktom, a da se program specijalizovane obuke propisuje aktom strukovnog udruženja za određenu oblast, uz saglasnost ministarstva.

Član 45. Zakona propisuje da državni organi, drugi organi i organizacije kao i pravna lica, sprovode program obuke po pribavljenoj dozvoli ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa. Cilj i smisao ovih odredbi jeste da se obezbedi kvalitetna obuka za posrednike, uključujući osnovnu i specijalizovane obuke, kao i da se eliminiše svaki vid monopola koji onemogućava razvijanje i realizovanje kvalitetnih programa obuke, a time usporava i razvoj kvalitetne prakse. Kvalitetnom kontinuiranom obukom posrednika, kroz akreditovane programe obuke, bio bi unapređen kvalitet posredovanja, kao posebne vrste delatnosti. Ministarstvo vodi evidenciju o izdatim dozvolama za osnovne i specijalizovane programe.

Članom 46. Zakona propisano je da državni organi i drugi organi i organizacije i pravna lica koji sprovode programe obuke izdaju uverenja o završenoj osnovnoj i specijalizovanoj obuci. Uverenje je bitno kao dokaz o ispunjenosti jednog od uslova za obavljanje poslova posredovanja.

Prelazne i završne odredbe (čl. 47-51)

U okviru prelaznih i završnih odredbi Zakona (čl. 47-51), uređuje se važenje završene po obuke po postojećem Zakonu o posredovanju - medijaciji, okončavanje postupaka započetih po postojećem zakonu, rok za donošenje podzakonskih akata, prestanak važenja postojećeg zakona i stupanje Zakona na snagu.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna sredstva u budžetu Republike Srbije.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Predlaže se da se Zakon donose po hitnom postupku iz razloga usklađivanja propisa Republike Srbije sa propisima Evropske unije.